

"Belki ağacın kavânin-i hayatiyesinden daha ince kavânin-i hayatı taşıyorlar. Hem nasıl ki bu hazır bahardan evvel geçmiş güzün bıraktığı tohumlar ve kökler, bu bahar gittikten sonra gelecek baharlara bırakacağı çekirdekler.." İzah eder misiniz?

"Nasıl ki bir ağacın çekirdek-i aslîsi ve kökü ve müntehâsında ve meyvelerindeki çekirdekleri dahi, aynen ağaç gibi, bir nevi hayata mazhardırlar, belki ağacın kavânin-i hayatiyesinden daha ince kavânin-i hayatı taşıyorlar."

"Hem nasıl ki bu hazır bahardan evvel geçmiş güzün bıraktığı tohumlar ve kökler, bu bahar gittikten sonra gelecek baharlara bırakacağı çekirdekler, kökler, bu bahar gibi cilve-i hayatı taşıyorlar ve kavânin-i hayatiyeye tâbidirler."(1)

Hayatın, mazi ve müstakbeli kuşatan kader üzerinde de bir tecellisi vardır. Hayat sadece zaman ve mekan ile kayıtlı değildir. Hayatın her alemde ve her mahlukat üzerinde bir çeşit tecellisi vardır. Ama bu tecelli keyfiyetleri her alemin keyfiyetine göre cereyan ediyor. Yani maddi alemlerde tecelli eden hayat ile kader levhaları üzerinde tecelli eden hayat, keyfiyet olarak aynı değildir.

Çekirdekte hayat ince ve latif olarak tecelli ederken, çekirdekten hasıl olan ağaç ve gövdesinde hayat daha kesif ve maddi olarak tecelli eder. Yani hayatın da kesafet ve letafet olarak tecelli şekilleri başka başkadır. **Çekirdek**, bir nevi kader levhalarının maddi alemde müşahhaslaşmış şekli gibidir. Somutlaşmış kader olan çekirdekte hayat nasıl ince ve latif olarak tecelli ediyor ise, aynı şekilde kaderde de hayatın keyfiyetini bilmediğimiz ince ve latif bir tecelliyatı vardır.

Madem kaderde bir hayat tecellisi var, öyle ise mahlukat vücuda çıkmazdan evvel kaderdeki ahvalinde de hayata mazhardır. Yani mevcudat canlı ve hayatlı kader levhalarından cismani aleme intikal etmiştir. Bu yüzden kaderdeki mevcudatın ilmi vücutları asıl ve cevherdir, maddi ve cismi formları ise suret ve kışırlarıdır.

İşte **Hayy** sıfatının bir tezahürü olan **Muhyi** ismi, mevcudatın her formunda ve tabakasında bir şekilde mütecellidir. **Muhyi** ismi ağacın gövdesinde maddi bir tezahür ile tecelli ederken, ağacın ukdesi ve özü olan kanununda da daha nurani ve latif bir şekilde tecelli ediyor. Ağacın kanunundan daha latif ve daha nurani olan

kader programında da bir şekilde tecelli ile tezahür ediyor demektir.

(1) bk. [Lem'alar, Otuzuncu Lem'a, Beşinci Nükte.](#)